

י"א באלול, תשע"ח, 22.8.2018

גיליון מס' 624

פרשת כי תצא

"עָמַדְךָ יָשֵׁב בְּקֶרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר... וְהָיָה מִחֲנִיךָ קְדוֹשׁ", האמנם?

מאת שמוליק דרורי, ראש צורים

* לזכר חבר יקר עזרא אשר הי"ד שנפל על קדושת הארץ, לפני 50 שנה, בכ"ו באלול תשכ"ח "בארץ המרדפים".

קיבוץ הגלויות הגדול שלנו לארצנו והקמת מדינת הלאום היהודי, מאתגרים דיים את קדושת המחנה. והנה עלו ובאו בקרבנו עשרות אלפי זרים, לא קרואים, ובהם פליטים ושרידי חרב וגם מבקשי עבודה. האם נקבלם? מדוע? כיצד? מה נוכל ללמוד על כך מקריאת התורה ולימודה?

עם צאתנו ממצרים מבית עבדים, בפסוקי המבוא למתן תורה, שמענו על החזון: **אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשֶׁא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקִלִּי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהָיִיתֶם לִי סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ. וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכַת כְּהַנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבַּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות יט, ד-ו).** ואחרי מתן תורה הוזהרנו להרוג את הכנענים יושבי הארץ ו... לא יִשְׁבוּ בְּאַרְצָךָ כִּי יִחְטִיאוּ אֶתְךָ לִי כִּי תַעֲבֹד אֶת-אֱלֹהֵיהֶם כִּי יִהְיֶה לְךָ לְמוֹקֵשׁ (שמות כג, לג). והנה להפתעתנו בשנת הארבעים, ערב הכניסה לארץ מצוים הבנים: **לֹא תִסְגֵּיר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו אֲשֶׁר יִנְצַל אֵלָיְךָ מֵעַם אֲדֹנָיו: עָמַדְךָ יָשֵׁב בְּקֶרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תוֹנְנוּ (דברים כג, טז-יז).**

האם כל עבד הבורח מאדונו, ימצא לו בקרבנו את מקומו? ומה עם הזהרת המוקש בשמות כג, לג? ואיך ניישב זאת אחרי שקראנו בפסוק הקודם: **כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אִיגִיד לְפָנֶיךָ וְהָיָה מִחֲנִיךָ קְדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֲרוֹת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ (דברים כג, טו)?**

ומסביר המלבי"ם: **"זה לשון הרמב"ן ז"ל, וטעם לא תִסְגֵּיר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו דבק למעלה. שאם יברח העבד מאדונו אשר יצאת עליו מחנה, וינצל אל מחנך, לא תִסְגֵּירנו לו בממון אשר יתן לך, ולפי שאמר בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר נראה שהוא מצוה שיהיה בן חורין ולא נעבוד בו אנחנו. והטעם במצוה הזו כי עמנו יעבוד את ה' ואיננו הגון שנחזירנו אל אדונו לעבוד עבודה זרה... ורבותינו אמרו אפילו בעבד כנעני של ישראל שברח מחוץ לארץ, שגם זה יעמוד לפני יושבי ארץ ה', וינצל מעבוד היושבים על אדמה טמאה ושאינן כל המצות נוהגות שם" (עד כאן לשונו).**

ומוסיף המלבי"ם: **"לא תוֹנְנוּ - אינו מובן מה ענין אזהרת אונאה למה שאמר לעיל שישב בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר? לכן אמר בספרי זו אונאת דברים, ופי' אחרי שמי שהיה עבד וברח משם ובא בין בני ישראל ונתיישב במקום שפרנסתו מצויה, גם החליף את נוהו ליפה, דרך בני אדם לומר "הראיתם את העבד הזה האיך מתייהר בנו וכו'?" על זה אמר לא תוֹנְנוּ אף בדברים. וכותב הרמב"ם להלכה: "עבד זה שברח לארץ הרי הוא גר צדק והוסיף לו הכתוב אזהרה**

אחרת למי שמאנה אותו מפני שהוא שפל רוח יותר מן הגר וצוה עליו הכתוב שנאמר **עֲמֵךְ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בְּמִקְוֶם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תוֹנְנוּ** זו אף הונויית דברים, נמצאת למד שהמאנה את הגר הזה עובר בשלשה לאוין... (הלכות עבדים ח,יא). ומדייק הרב קוק ב"משפט כהן" הלכות ארץ ישראל: "שהוא גר צדק לאפוקי גר תושב, אבל לאו למימרא שהוא גר צדק גמור כו'. וכשם שמצאנו, לפי זה בהאי עבד, מדרגה ממוצעת בין גר צדק לגר תושב.. שהרי לפנינו דין מדרגה מיוחדת של נכרי שקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה, שאינו גר תושב גמור, אבל מ"מ לענין הישיבה בארץ הוא כגר תושב ואינו אסור בה, ונפקא לן מהאי קרא **דְעֲמֵךְ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ** וגו'. (סימן ס"ג)"

אולי יש דווקא קשר מהותי בין קדושת המחנה לחירות שבו? ביאר בספר אבני שהם: "טעם נוסף מבואר בספרי (פ' וזאת הברכה), דלפיכך זכה בנימין להיות בית המקדש בנוי בחלקו, יותר משאר אחיו, לפי שהוא מיוחד ונבחר מאחיו, בזה שהיתה לידתו בארץ ישראל, היא הארץ שאינה מקבלת עול עבדות", [כמו שנראה מאזהרת התורה: **לֹא תִסְגֵּר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו אֲשֶׁר יִנְצַל אֵלֶיךָ מֵעַם אֲדֹנָיו. עֲמֵךְ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בְּמִקְוֶם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ**].

ר' פנחס הורוביץ בעל "פנים יפות" לומד שהעבד הבורח הוא נוכרי שברח מן הנכרי, לא מפני שרוצה להיות יהודי אלא שכוונתו רק להינצל מאת אדונו. מפני קדושת הגוף אסור להסגירו, ויש לאפשר לו למצוא בקרבנו את מקומו ואת חיותו. והדברים אמורים גם באשר לשפחה שאם לא תשחרר עלולה להיות חלילה קְדָשָׁה. כאמור בפסוק הבא: **לֹא תִהְיֶה קְדָשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה קְדָשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל** (דברים כג,יח).

קטונתי מלהיכנס לסוגיה ההלכתית, אך חשוב לי ללמוד מהפרשה את היחס המקודש הנדרש אל נכרי אֲשֶׁר יִנְצַל אֵלֶינּוּ, דווקא בארץ ישראל – סמל החירות, שאינה מקבלת עול עבדות. לכן יצאתי בקריאה תחת הכותרת "מפליטים לשליחים", ובה הצעתי תכנית ממשלתית (רצוי יחד עם האו"מ) להכשרת הפליטים עם צלם א-להים שבהם, לשליחותם, כדי לקדם את ארצותיהם אל עבר קיום עצמאי וחופשי.

שמוליק דרורי, בן סעד, חבר ראש צורים. אב לשבעה וחובק עם רעייתו חנה 20 נכדים כ"י. שמוליק עובד כנציג מבקר מטעם המרכז הישראלי לאפוטרופסות ומנחה מלווה בתכנית ליב"ם של משרד החינוך. פעיל בראש צורים, בעמותת "בסוד שיח", בלימוד מעמיק של שיטת "הלמידה מהצלחות" עם פרופ' יונה רוזנפלד, בעמותת "אלומה" ובהנהלת מתנ"ס גוש עציון.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il